

সূচীপত্ৰ

মুখ্য পৃষ্ঠা

শালিধান

জাত: (মণ্ডল অনুযায়ী অনুমোদিত)

নিয়মীয়া আহ (ৰোৱা পদ্ধতি)
শালিধান
নিয়মীয়া আহ সিঁচা পদ্ধতি
ধেমচি
লুৰ্চান
ঘাঁহ জাতীয় শস্য
মিলেট ফ্ৰাউন
মিশ্ৰিত সাৰ
সুৰাবুল
চমাবিন
চিটেৰীয়া ঘাঁহৰ খেতি
দীন নাথ ঘাঁহৰ খেতি
কপাহৰ খেতি
লেচেৰা মাহ আৰু ৰাইচবিনৰ খেতি
মেষ্টা খেতি
মৰাপাট বীজৰ খেতি
ৰিহা খেতি
টিআ'চিনিট
উদ্ভিদ ৰোগৰ জৈৱিক নিয়ন্ত্ৰণ
চীনা বাদাম

জাত	কৃষি জলবায়ু পৰিমণ্ডলৰ বাবে	কৃষিকাল (দিন হিচাবত)	সিঁচাৰ সময়	গড় অনুপাতত উচ্চতা (ছে:মি:)
(ক) নিয়মীয়া ৰোৱা শালি				
১। আই-আৰ-৩৬	২,৩	১১০-১২৫	জুলাই	৮৫
২। জয়া	১,২,৩,৪	১২৫-১৩০	জুলাই	১০৫
৩। পৰ্জজ	১,২,৩,৪,৫,৬	১৪৫-১৫০	জুলাই	১১০
৪। আই-ই-টি ৬৬৬৬ (লেখিমী)	১,২,৩,৪,৫	১৪০-১৫০	জুলাই	১৩৫
৫। টি-টি-বি ১০১-৯ (পিয়লী)	১,২,৩,৪,৫,৬	১৫০-১৫৫	জুন	১০২
৬। টি-টি-বি ১০১-৫ (বাহাদুৰ)	১,২,৩,৪,৫,৬	১৫০-১৫৫	জুন	১১৪
৭। টি-টি-বি ১০১-১১ (কুশল)	১,২,৩,৪,৫,৬	১৫০-১৫৫	জুন	১১৬
৮। টি-টি-বি ১০১-১৪ (মণিৰাম)	১,২,৩,৪,৫,৬	১৫০-১৫৫	জুন	১০৫
৯। টি-টি-বি ১০১-১-১৭ (ৰঞ্জিত)	১,২,৩,৪,৫,৬	১৫০-১৫৫	জুন	১০২
১০। কে-এম-জে ১০-২-২	৫	-	-	-
১১। টি-টি-বি ১০১-১৫	৫	-	-	-
(খ) আঠামুক্ত জাত				
১। কে-এম-জে ৩-২৯৬-৩ (ৰঙিলী)	১,২,৩,৫	১৬০-১৬৫	মধ্যজুন	১৩৫
২। কে-এম-জে ৩-২৯২ (ভোগালী)	১,২,৩,৫	১৫৫-১৬০	জুন	৯৯
৩। কে-এম-জে ৩-১৪৪	৫	-	-	-
৪। কে-এম-জে ২-৯-২	১,২,৩,৫	১৬০-১৬৫	মধ্যজুন	১০৫
বহুতৰপীয়া খেতিত ব্যৱহৃত জাত				
১। সত্য	১,২,৪,৫	১৩০-১৩৫	মধ্যজুন	১১৩
২। বসুন্ধৰা	১,২,৩,৪	১৩০-১৩৩	মধ্যজুন	১০৭
গুখ জাত				
১। মনোহৰ শালি	১,২,৩,৪,৫,৬	১৫৫-১৬০	মধ্যজুন	১৩০-১৪০
২। মাচুৰী	১,২,৩,৪,৫,৬	১৬০-১৬৫	মধ্যজুন	১৩০
৩। স্বৰ্ণপ্ৰভা	২,৫	১১৫-১২০	জুলাই	১৩৫
সুগন্ধি জাত				
১। কেভেকী জয়া	১,২,৩,৫	১৫৫-১৬৫	মধ্যজুন	১০০-১৪০
বানপানীৰ পিছত বুৰ পৰা শেহতীয়া শালিধানৰ জাত				
১। মনোহৰ শালি	১,২,৩,৪,৫	-	মধ্য জুলাই—	১৩০

			আগষ্টৰ প্ৰথম সপ্তাহ	
২। বিৰাজ	২		মধ্য জুলাই— আগষ্টৰ প্ৰথম সপ্তাহ	১২০
৩। এনড্ৰিউ শালি	২,৫		মধ্য জুলাই— আগষ্টৰ প্ৰথম সপ্তাহ	১৩০
৪। শ'লপোণা	১		মধ্য জুলাই— আগষ্টৰ প্ৰথম সপ্তাহ	১৩০-১৪০
৫। প্ৰসাদভোগ	১		মধ্য জুলাই— আগষ্টৰ প্ৰথম সপ্তাহ	১৩০-১৪০
৬। গোবিন্দভোগ	১		মধ্য জুলাই— আগষ্টৰ প্ৰথম সপ্তাহ	১৩০-১৪০
৭। কে-এম-জে ১-১২-১	৪		জুলাই	১৩০-১৪০
শেহতীয়া সিঁচা শালিধানৰ জাত				
১। সোণামুখী	৫	৮৫-৯৫	জুলাই	-
২। লুইত	১,২,৩,৪,৫	৯০-৯৫	জুলাই	-
৩। কপিলী	১,২,৩,৪,৫	৯০-৯৫	জুলাই	-
৪। দিচাং	-	-	-	-

টোকা :

- জন্মান আঁহ হিচাবে কৰা মজলীয়া উচ্চতাৰ পথাৰত আই-আৰ-৫০ জাত দূতৰপীয়া শস্য হিচাবে কৰিব লাগে।
- ১৩০ ছে:মিটাৰতকৈ অধিক উচ্চতাৰ ধানখেতিক উচ্চজাতৰ ধান খেতি বুলি কোৱা হৈছে।

**

(১) ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উত্তৰ পাৰ মণ্ডল (২) ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উজনি মণ্ডল (৩) ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাৰ মধ্য মণ্ডল (৪) ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাৰ নামনি মণ্ডল (৫) বৰাক উপত্যকা (৬) পাৰ্বত্য মণ্ডল।

অপ্ৰসন্ন বৰষুণৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল নতুনকৈ অনুমোদিত শালিধানৰ জাত

জাত	গছৰ দৈৰ্ঘ্য(চে.মি.)	কৃষি কাল	সিঁচাৰ সময়	ৰোৱাৰ সময়	কঠীয়াৰ বয়স	উত্পাদন(টন/হেক্টৰত)	কৃষি পৰিমণ্ডলৰ বাবে	বেমাৰৰ প্ৰতিক্ৰিয়া
প্ৰফুল্ল	১৩৪	১৫০-১৬০দিন	জুনমাহ	জুলাই চেপ্তেম্বৰ	৩০-৭৫দিন	৪.৫-৫.০	পাৰ্বত্য পৰিমণ্ডলৰ বাবে অন্য সকলো	বৈখাঞ্চলা বেমাৰৰ বাবে প্ৰতিষেধক জাত পাতৰ বেকটেৰিয়েল বেমাৰৰ বাবে,সাম্যপ্ৰতিষেধক জাত

ছাপ প্ৰৱণ দ'মাটিৰ বাবে নতুনকৈ অনুমোদিত শালিধানৰ জাত

জাত	গছৰ দৈৰ্ঘ্য(চে.মি.)	কৃষি কাল	সিঁচাৰ সময়	ৰোৱাৰ সময়	কঠীয়াৰ বয়স	উত্পাদন(টন/হেক্টৰত)	কৃষি পৰিমণ্ডলৰ বাবে	বেমাৰৰ প্ৰতিক্ৰিয়া
গিতেশ	১৩০	১৫০-১৬০দিন	জুনমাহ	জুলাই	৩০-৬০দিন	৫.০-৫.৫	পাৰ্বত্য পৰিমণ্ডলৰ	বৈখাঞ্চলা বেমাৰৰ বাবে প্ৰতিষেধক জাত পাতৰ

ভালদৰে জোকাৰি লব যাতে বীজৰ সৈতে ঔষধ ভালদৰে মিহলি হয়।

ঔষধ	পৰিমাণ (প্ৰতি কিলো বীজত)	এক হেক্টৰ মাটিৰ বাবে বীজ শোধন কৰোতে হোৱা খৰছ
মেনক'জের	২.৫	৭১.০০ টকা শাৰী পদ্ধতিত
		৯৯.০০ টকা সিঁচা পদ্ধতিত
কেপটাল	২.৫	৮৮.০০ টকা শাৰী পদ্ধতিত
		১২৩.০০ টকা সিঁচা পদ্ধতিত

কঠীয়া উৎপাদন

(১) সাধাৰণ প্ৰণালী

(ক) **বীজতলি প্ৰস্তুতি** : মাটিডৰা ভালদৰে চহাই বোকা কৰি ৩০ ছে:মি: আঁতৰে আঁতৰে ১০ মি: দীঘল আৰু ১.২৫ মি: বহল বীজতলি প্ৰস্তুত কৰিব।

(খ) **সাৰ প্ৰয়োগ** : প্ৰতিখন বীজতলিতে ২০-৩০ কি:গ্ৰাম গোবৰ বা পচন সাৰ, ৪০ গ্ৰাম ইউৰীয়া, ৮০ গ্ৰাম একক চূপাৰ ফছফেট আৰু ৪০ গ্ৰাম মিউৰেট অৱ পটাছ প্ৰয়োগ কৰি ভালদৰে মাটিৰ লগত মিহলাই দিব।

(গ) **বীজৰ পৰিমাণ** : বীজৰ আকাৰৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি প্ৰতিখন বীজতলিতে ভালদৰে অক্ষুৰিত হোৱা বীজ ৬৫০ গ্ৰামৰ পৰা ১০০০ গ্ৰামলৈকে সিঁচিব। এক হেক্টৰ মাটি বুৰৰ বাবে ৪০-৪৫ কি:গ্ৰাম বীজৰ কঠীয়া প্ৰয়োজন হয়।

(ঘ) **জলসিঞ্চন** : বীজ তলিৰ ওপৰভাগ জেকা কৰি ৰাখিবলৈ খলবোৰত পানী ৰাখিব লাগে। কঠীয়া তোলাৰ ২-৩ দিন মান আগৰে পৰা বীজতলিত ২-৩ ছে:মি: পানী ৰাখিব।

(ঙ) বীজতলিত শস্য ৰক্ষা :

- কঠীয়াত ৱাষ্ট ৰোগৰ দাগ দেখা পালেই বেভিষ্টিন ঔষধ প্ৰতি লিটাৰ পানীত ১ গ্ৰামকৈ মিহলাই নাইবা এপিফেনফছ ১ লিটাৰ পানীত ১ মি:লিটাৰকৈ স্প্ৰে কৰিব।
- নিমাটড বা শস্যকৃমি আক্ৰমণৰ সম্ভাৱনা থাকিলে বীজ সিঁচাৰ ৫-৭ দিনৰ পিছত প্ৰতি বৰ্গমিটাৰত ৩ গ্ৰামকৈ কাৰ্বোফুৰাণ (ফুৰাডন ৩ জি) ৰ দানা প্ৰয়োগ কৰিব।
- ৰোৱাৰ আগতে কঠীয়াৰ শিপা শোধন : মজাখোৱা, গলমিজ আৰু ঘোঁৰা পোকৰ আক্ৰমণৰ পৰা হাত সাৰিবলৈ তুলি অনা কঠীয়াৰ শিপাৰ অংশটো পৰিষ্কাৰ পানীৰে ধুই শতকৰা ১ ভাগ ইউৰীয়াৰ লগত শতকৰা ০.০২ ভাগ শক্তিমুক্ত ক্লোৰোপাইৰিফছ ঔষধৰ (১ লিটাৰ পানীত ১ মি:লিটাৰ) মিশ্ৰণত ৩ ঘণ্টা সময় ডুবাই ৰাখিব। নাইবা কঠীয়া তোলাৰ ৫/৭ দিন আগতে প্ৰতি বৰ্গ মিটাৰ মাটিত ৩ গ্ৰামকৈ ফৰেট (থিমেট ১০ জি) বা দায়াজিনন (বাচুদিন ১০ জি) প্ৰয়োগ কৰিব।

(২) দলীচাত কঠীয়া উৎপাদন প্ৰণালী আৰু যান্ত্ৰিক পদ্ধতিৰে কঠীয়াৰোৱা:

এই পদ্ধতিত কঠীয়া উৎপাদনৰ বাবে যথেষ্ট সাৱধানতা অৱলম্বন কৰিব লাগে। গতিকে তলত উল্লেখকৰা মতে সকলোবোৰ সঁজুলি অথবা প্ৰক্ৰিয়াৰ সহায় লব।

(ক)সা-সঁজুলি: পলিথিন চিট,কাঠৰ অথবা লোহাৰ সঁজা,ভালকৈ সান-মিহলি কৰা মাটি,পচন সাৰ,গজালি উলোৱা অথবা শোধন কৰা বীজ।

(খ)বীজ প্ৰস্তুত কৰণ: শোধন কৰা বীজখিনি বস্ত্ৰত ভৰায় পানীত ৰাতিটো ৰাখি থব। তাৰ পাচদিনা বীজবোৰ পানীৰ পৰা উলিয়াই বতাহত থব আৰু লক্ষ্য কৰিব যাতে গজালিবোৰ ১-২ মি:মিটাৰ মান ওখ হয়। যদি গোটামাৰি থাকে সেইবোৰ ভাঙি পেলাব লাগে।

(গ)কঠীয়া তলীৰ ব্যাসাৰ্দ্ধ: ১.৬ মিটাৰ * ১মিটাৰ জোখৰ ৩খন তলী প্ৰস্তুত কৰিলেই ১ হেক্টৰ মাটিৰ বাবে প্ৰয়োজন হোৱা কঠীয়া গজাব পাৰিব।

(ঘ)সঁজা: সম ব্যাসাৰ্দ্ধৰ দলীচা তৈয়াৰ কৰিবলৈ সঁজা তৈয়াৰ কৰি লব।

(ঙ)মাটিৰ প্ৰস্তুতি: মাটি আৰু পচনসাৰৰ ২:১ পৰিমাণৰ মিশ্ৰণ তৈয়াৰ কৰি চালি লব যাতে মাটিৰ মিশ্ৰণটো সমভাৱে মিহলি হয়।

(চ) কঠীয়া তলীৰ প্ৰস্তুতি: ১৩০ ছে:মি:* ১৬৫০ ছে:মি পৰিসৰৰ পলিথিন বীজতলীজোখৰ বহুৱায় দিব আৰু ইয়াৰ ওপৰত সেই কাঠৰ অথবা লোহাৰ সঁজাটো বহুৱায় দিব। তাৰ ওপৰত মিশ্ৰিতমাটি খিনি বহুৱায় দিব লাগে। লক্ষ্য কৰিব লাগে যাতে মাটিৰ উচ্চতা ১০০ ছে:মি: তকৈ বেচি নহয়। সঁজাটোৰ ভিতৰৰ মাটি খিনি ভালদৰে সমান কৰি পেলাব।

(ছ)গজালি উলোৱা বীজ সিঁচা: ১কি:গ্ৰাম/বৰ্গমিটাৰ পৰিমাণৰ বীজ সঁজাটোৰ ভিতৰত সিঁচি দিব।

(জ)পানীৰ পৰিচালনা : বীজতলীখন তঁতা বস্ত্ৰৰে ভালদৰে ঢাকি দিব আৰু ৪ দিনৰ ব্যৱধানত পানী স্প্ৰে কৰি থাকিব। কঠীয়াবোৰ এটা সমজোখত পোৱাৰ পিচত তলীডৰা পানীৰ ভৰায় পেলাব। সাৱধান হব যাতে পানীৰ উচ্চতা গছ জোপাৰ উচ্চতাৰ আধা হয়।

(ঝ) কঠীয়া তোলা: কঠীয়াবোৰ যেতিয়া ৩-৪ টা পাতৰ অথবা ১৫ ছে:মি: মান ওখ হয় ঠিক সেইখিনি মানতেই কঠীয়া তোলিব লাগে।

পথাৰ প্ৰস্তুতি:

১। পথাৰখন ৪-৫ বাৰভালদৰে হালবাই মৈয়াই লব। কঠীয়া ৰোৱাৰ কমেও ২১ দিন আগেয়ে হালবাবলৈ আৰম্ভ কৰিব লাগে। কঠীয়া

ৰোৱাৰ ঠিক আগে আগে মাটিডৰা শেষবাৰ চহাব লাগে ।

২। মাটি প্ৰস্তুতি : মাটিডৰাভালদৰে বোকা কৰিবৰ বাবে গৰুৰে টনা হেলিকেল ফাল হৈছে এবিধ নতুন কেশল । এই ফালখনৰ ওজন প্ৰায় ২৬ কি:গ্ৰাম আৰু ইয়াৰ দ্বাৰা এবাৰত প্ৰায় ৫০ চে:মিটাৰ মানবহলৰ মাটি এবাৰত ফালিব পাৰি । এই ফাল খন অসমৰ প্ৰায়বোৰ গৰুৰে টনাব পাৰি । এবাৰ বা দুবাৰ এইফাল আৰু এবাৰ ম'লৰ্ড ফাল ব্যৱহাৰ কৰি মাটিডৰা ভালদৰে চহাব পাৰি । এই ফালেৰে দিনত প্ৰায় ২ৰ পৰা ২.৫ বিঘা মাটি চহাব পাৰি ।

উপযুক্তভাবে হেলিকেলৱেড পাদলাৰ ব্যৱহাৰ

ভালদৰে চহায় থোৱা মাটিডোখৰ বোকা কৰাৰ আগেয়ে পানীৰে ভৰায় খব লাগে । হেলিকেল ৱেড খনৰ সুৰক্ষাৰ বাবে কেতিয়াও শিলগুটি থকা বা শুকান মাটিতপ্ৰয়োগ কৰিব নালাগে আৰু কাম শেষ হোৱাৰ পিচত যন্ত্ৰটো ভালদৰে ধুই শুকান ঠাইত ৰাখিব লাগে । পাৰিলে ব্যৱহাৰৰ পিচত এবাৰ ৰং সানি খব পাৰিলে ভাল এনে কৰিলে যন্ত্ৰটো মামৰে ধৰাৰ পৰা হাত সাৰিব ।

সাৰ প্ৰয়োগ :

মাটি প্ৰস্তুত কৰাৰ সময়ত ভালদৰে পচি যোৱা পামজাত সাৰ বা পচন সাৰ হেক্টৰে প্ৰতি ১০ টনকৈ প্ৰয়োগ কৰিব লাগে । ইয়াৰ ওপৰিও তলত উল্লেখ কৰা ৰাসায়নিক সাৰৰ ব্যৱহাৰ বৰ প্ৰয়োজন :

ওপৰোক্ত সাৰৰ পৰিমাণ অসমৰ সকলো ধানখেতি কৰা অঞ্চলৰ বাবে প্ৰযোজ্য ।

(ক) অৰ্দ্ধচাপৰ জাত

পুৰ্তি	পৰিমাণ(কিলোগ্ৰাম/হেক্টৰত)	ৰাসায়নিক সাৰ	পৰিমাণ(কিলোগ্ৰাম/হেক্টৰত)	কি:গ্ৰাম/বিঘাত
নাইট্ৰ'জেন	৬০	ইউৰিয়া	১৩২	১৮
ফছফ'ৰাছ	২০	একক চুপাৰ ফছফেট	১২৫	১৭
পটাছ	১০	মিউৰেট অৱ পটাছ	৬৬	৯

(খ) ওখ জাত

পুৰ্তি	পৰিমাণ (কিলোগ্ৰাম/হেক্টৰত)	ৰাসায়নিক সাৰ	পৰিমাণ (কিলোগ্ৰাম/হেক্টৰত)	কি:গ্ৰাম/বিঘাত
নাইট্ৰ'জেন	২০	ইউৰিয়া	৪৪	১৮
ফছফ'ৰাছ	১০	একক চুপাৰ ফছফেট	৬২	৮
পটাছ	১০	মিউৰেট অৱ পটাছ	১৬	২

যদি মাটিখিনি সাৰৰ পৰিমাণ কম থাকে তেন্তিয়া সাৰৰ পৰিমাণ বোৰ বঢ়াব লাগিব আৰু তাৰ বাবে হেক্টৰে প্ৰতি ৬০:৩০ কি:গ্ৰাম হাৰত নাইট্ৰ'জেন, ফছফ'ৰাছ আৰু পটাছৰ প্ৰয়োজন হব ।

ডি.এ.পি ৰাসায়নিক সাৰ, ৰকফ'স্ফেট সাৰৰ লগত মিহলিকৰি নতুবা অকলে ৪০:২০:২০ হাৰত একক চুপাৰ ফছফেট সাৰৰ আৰু মিউৰেট অৱ পটাছৰ সলনি ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি ।

বৰাক উপত্যকাত য'ত একমাত্ৰ শালিধানহে সাৰ তেনেঠাইত সেউজীয়া সাৰ"ধেনুকা" শালিধান ৰোৱাৰ আগতেই কৰিব লাগে ।

সাৰ প্ৰয়োগৰ সময় :

(ক) আগতীয়া জাতৰ বাবে(১০০-১২০দিন)

১। শেষৰ বাৰ মাটি বোকা কৰাৰ সময়ত আধাভাগ ইউৰিয়া সমূদায় চুপাৰ ফছফেট আৰু মিউৰিয়েট অৱ পটাছ প্ৰয়োগ কৰিব । খেতিত পানী থকা অৱস্থাত চুপাৰ ফছফেট আৰু মিউৰিয়েট অৱ পটাছৰ সৈতে ইউৰিয়া সাৰ বড়ি হিচাপে প্ৰয়োগ কৰিব পাৰি ।

২। বাকী আধাভাগ ইউৰিয়া পুষ্প উদগমণৰ সময়ত প্ৰয়োগ কৰিব ।

(খ) মজলীয়া আৰু শেহতীয়া জাতৰ বাবে(১২০-১৫০দিন)

১। মাটি শেষৰবাৰ বোকা কৰোতে আধাভাগ ইউৰিয়া আৰু সমূদায় চুপাৰ ফছফেট আৰু মিউৰেট অৱ পটাছ সাৰ প্ৰয়োগ কৰিব ।
২। বাকী থকা ইউৰিয়াৰ আধাভাগ পোখামেলা সময়ত অৰ্থাতকঠীয়া ৰোৱাৰ ২০-৩০ দিনমান পিচত আৰু আধাভাগ পুষ্প উদগমণৰ সময়ত প্ৰয়োগ কৰিব ।

৩। বৰষুণৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল বাম মাটিৰ দীৰ্ঘকালীন জাতৰ খেতিত ৩০-৩৫ চে:মি: পানী থাকিলে ইউৰিয়া ৩০কেজি/হেক্টৰত মাটি প্ৰস্তুত কৰাৰ সময়ত প্ৰয়োগ কৰিব লাগে ।

৪। উত্তৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰ মণ্ডল এলেকাৰ কাৰণে পটাছ সাৰৰ আধা ভাগ মাটি প্ৰস্তুত কৰা সময়তে আৰু বাকী আধাভাগ পুষ্প উদগমণৰ সময়তে চতীয়াই দিব লাগে ।

পুন:

- ১। ইউৰিয়া সাৰ মাটিৰ সৈতে ১:১০ অনুপাতত অৰ্থাত্‌সাৰ ১ভাগ মাটিত ১০ ভাগ মাটিত মিহলাই ৪৮ ঘণ্টা সময় খাপ দি ৰাখিব।
- ২। একক চুপাৰ ফছফেটৰ অভাৱ হলে ডাই এমোনিয়াম ফছফেট(ডি এ পি)ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি আৰু এনে কৰিলে ইউৰিয়াৰ পৰিমাণ জোখমতে ব্যৱহাৰ কৰিব।
- ৩। এখন চুপাৰ ফছফেটৰ অভাৱ হলে কঠীয়া ৰোৱাৰ ৩০ দিন পিছলৈকে এইসাৰ প্ৰয়োগৰ দিনা পিছুৱাই দিব পাৰি।
- ৪। সাৰ প্ৰয়োগ কৰাৰ আগেয়ে পথাৰত জমা হৈ থকা পানী যিমান পৰা যায় উলিয়াই দিব লাগে।
- ৫। পাতত বেকটেৰিয়েল ব্লাইট ৰোগে দেখা দিলে ইউৰিয়া সাৰ টপস্ৰেছিং নকৰিব।

মিশ্ৰিত সাৰ :

ধান খেতিত প্ৰয়োজনীয় ৰাসায়নিক সাৰৰ চাহিদা পূৰণ কৰিবলৈ ১৫:১৫:১৫ অনুপাতত দানমুক্ত মিশ্ৰিত ৰাসায়নিক সাৰ প্ৰয়োগ কৰিব পাৰি। প্ৰতি হেক্টৰত প্ৰয়োগ কৰা ১৩৩ কিলো(প্ৰতিবিঘাত ১৯ কিলো)১৫:১৫:১৫ অনুপাতত মিশ্ৰিত সাৰ প্ৰতি হেক্টৰত প্ৰয়োগ কৰা ২০:২০:২০ অনুপাতৰ এন পি কে(বিঘাই প্ৰতি ৩:৩:৩ কিলো এন পি কে)ৰ সমান। পৰিপূৰক হিচাপে ৪৫ কিলো ইউৰিয়া সাৰ প্ৰতি হেক্টৰত টপড্ৰেছ হিচাপে প্ৰয়োগ কৰিলে হেক্টৰে প্ৰতি ৪০:২০:২০ কিলো(বিঘাই প্ৰতি ৬:৩:৩ কিলো)এন পি কে পোৱা যায়। আধা পৰিমাণৰ ইউৰিয়া সাৰ প্ৰয়োগ কৰিলে হেক্টৰে প্ৰতি ২০:১০:১০ কিলো(বিঘাই প্ৰতি ৩:১৫:১.৫কিলো)এন পি কে পোৱা যায়।

ৰ'ক ফছফেট সাৰ প্ৰয়োগৰ অনুমোদন(যদি চুপাৰ ফছফেট ব্যৱহাৰ কৰা নহয়)

১. দুবিধ শস্যৰ খেতি কৰিবলৈ হলে অৰ্থাত্‌ আহ ধানৰ পিছত শালি ধানৰ খেতি কৰিবলৈ গলে আহ কঠীয়া ৰোৱাৰ ২০ দিনমান আগেয়ে প্ৰতি হেক্টৰত ৬০ কিলো ফছফৰাছ সাৰ(প্ৰতি হেক্টৰত ৩০০ কিলোগ্ৰাম এম আৰ পি)ৰক ফছফেট) হিচাপে প্ৰয়োগ কৰিব।

২. মাথোঁ এবিধ ধানৰ খেতি কৰিলে কঠীয়া ৰোৱাৰ ২০ দিনৰ আগেয়ে প্ৰতি হেক্টৰত ৩০ কিলো ফছফৰাছ(ৰ'কফছফেট হিচাবে ১৫০ কিলো প্ৰয়োগ কৰিব।

অনুমোদিত হাৰত পচনসাৰ প্ৰয়োগ ৰ'কফছফেটৰ পৰা ফছফৰাছ মুক্ত কৰাত সহায় কৰে।

নাইট্ৰ'জেনমুক্ত সাৰৰ পৰিপূৰক হিচাবে এজলাৰ প্ৰয়োগ:

কঠীয়াৰোৱাৰ পিচত পথাৰত প্ৰতি হেক্টৰত ৫০০ কিলোগ্ৰামকৈ এজলা সিঁচি দিব লাগে। পানীৰ ওপৰ ভাগ ধাক খোৱাকৈ এজলাবোৰ ২-৩ সপ্তাহমান বাঢ়ি আহিবলৈ দিব। পানীখিনি ঢাক খোৱাৰ পিচত এজলাবোৰ মাটিৰ সৈতে মিহলাই দিব নাইবা তাত পচি যাবলৈ দিব। এজলা কিছুমান পোক-পৰুৱা দ্বাৰা আক্ৰান্ত হয়(যি বোৰ সাধাৰণতে ধানৰ পোক নহয়) তেনেকুৱা হলে আক্ৰান্ত অঞ্চলত প্ৰতি বৰ্গ মিটাৰত ৩ গ্ৰামকৈ ফুৰাদন ৩জি ঔষধৰ দানা ছটিয়াই দিব লাগে।

৫০০ কিলো সজীৱ এজলা পাবলৈ হলে ৪০০ বৰ্গমিটাৰপানী থকা অঞ্চল এটাত ১৬ কিলো পুনি এৰি দিব আৰু ৩-৪ সপ্তাহ ডাঙৰহবলৈ দিব। এজলাৰ বাঢ়নৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি নাইট্ৰ'জেন সাৰৰ টপস্ৰেছিং বন্ধ কৰিব পাৰি।

সমন্বিত সাৰ প্ৰয়োগ পদ্ধতি :

জৈৱিক সাৰৰ প্ৰতিহেক্টৰত ১টন(শুকান ওজনৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি),এজচপাইৰি ৰাম এমাজ'নচি(Azospirillum amazonense)এ-১০ আৰু বেছিলাচ মেলাটেৰিয়াম(Bacillus megaterium)পি-৫ মিশ্ৰণ প্ৰতিহেক্টৰত ৪ কিলোগ্ৰাম (বিঘাই প্ৰতি ০.৪-০.৫ কিলোগ্ৰাম),ৰ'কফছফেট ১০ কিলোগ্ৰাম প্ৰতি হেক্টৰত(ফছফৰাছ হেক্টৰেপ্ৰতি ৫৬ কিলো নাইবা বিঘাই প্ৰতি ৭.৫ কিলো),মিউৰেট অৱ পটাছ হেক্টৰে প্ৰতি ৪০ কিলোগ্ৰাম (পটাছ হেক্টৰে প্ৰতি ৬৭ কিলো নাইবা বিঘাই প্ৰতি ৯ কিলো)কৈ ধানত যেনে:ধানৰ পিচত ধান,ধানৰ মাহ জাতীয় শস্য-নাইবা অকল ধান কৰা শস্য ক্ৰমৰ বাবে অনুমোদিত কৰা হৈছে।

কঠীয়াৰ বয়স আৰু কঠীয়া ৰোৱাৰ দূৰত্ব(ৰোৱা পদ্ধতি)

জাত	কঠীয়াৰ বয়স	দূৰত্ব (দিন হিচাপত) চে:মি:
১। হুয় আৰু মধ্যকালীন(১২০ দিনলৈকে)	জাত ২৫	২০*১৫
২। মধ্যকালীন জাত (১২০-১৩০ দিনলৈকে)	৩০-৩৫	২০*২৫
৩। দীৰ্ঘকালীন (১৩০ দিনৰ অধিক)* পংকজ	৩০-৪০	২০*২০
মাচুৰী	৩৫-৪০	২৫*২০
মনোহৰ শালি আৰু অন্য ওখ জাত সমূহ	৩৫-৪০	২৫*২৫

*সিচাৰ পৰা ৬০ দিন পৰ্যন্ত পলমকৈও পংকজ ধানৰ কঠীয়া ৰোৱা পাৰি(২০ আগষ্টৰ ভিতৰত)

শেহতীয়া শালিধানৰ কঠীয়াৰ বয়স আৰু দূৰত্ব(ৰোৱা পদ্ধতি)

জাত	বয়স(দিন)	দূৰত্ব(ছে:মি:)
অন্ধচাপৰ জাত(কে এম জে ১-১৯-১)	৫০	১৫*১৫
বিৰাজ	৫০	২০*১৫
ওখ জাত	৫০-৫৫	২০*২৫

পুল:

শেহতীয়া খেতিত প্ৰতি হেক্টৰত ৪০:২০:২০ কিলোগ্ৰাম এন পি কে এবাৰতে প্ৰথমিক সাৰ হিচাপে প্ৰয়োগ কৰিব।

প্ৰতি গোচত কঠীয়াৰ সংখ্যা:

১। নিয়মীয়া খেতিত ২-৩ ভাল(জুলাই-আগষ্ট)

২।শেহতীয়া খেতিত ৪-৬ ভাল কঠীয়া (চেপ্তেম্বৰ) গভীৰতা সকলো জাতৰ কঠীয়া ৪ ৰপৰা ৫ ছে:মি: দকৈ ৰোব লাগে ।

প্ৰতিপালন

১। কঠীয়াৰোৱাৰ ২০ আৰু ৪০ দিনৰ পিছত নিৰনিয়ন্ত্ৰে বা মোৰেৰে দুবাৰ বনবাত নিৰাই দিব ।

২। ৰোৱাৰ ৩ দিনৰ পিছত হেক্টৰে প্ৰতি ০.৪ কিলোগ্ৰামকৈ এনিলফচ বা হেক্টৰে প্ৰতি ০.৭৫ কিলোগ্ৰাম প্ৰিঠিলেক্সৰ প্ৰয়োগ কৰিব পাৰে ।

পথাৰ পৰিচালনা:

শালিধানৰ বাবে কঠীয়া ৰোৱাৰ ৩ দিনৰ পাচৰ পৰা ৫ ছে:মি: পানী মধ্যমীয়া আৰু গধুৰ মাটিত ৰাখিব লাগে ।

পথাৰত শস্য ৰক্ষাৰ ব্যৱস্থা:

(ক)কীট-পতঙ্গ:

১)পোক-পৰুৱাৰ উপদ্ৰৱৰ পৰা হাত সাৰিবলৈ অৰ্থনৈতিকক ক্ষয় ক্ষতিৰ পৰিসীমাৰ ভিতৰতেই ঔষধ প্ৰয়োগ কৰিব ।(১ নং তালিকা অনুযায়ী) । যিবোৰ পোক-পৰুৱাৰ ক্ষেত্ৰত আৰ্থিক পৰিসীমা দিয়া হোৱা নাই সেইবোৰ পোকৰ উপদ্ৰৱ খেতি পথাৰত দেখাৰ লগে লগে নিয়ন্ত্ৰণ ব্যৱস্থা লব ।

২)২ নং তালিকাৰ অনুমোদন অনুযায়ী বিভিন্ন পোক-পৰুৱা নিয়ন্ত্ৰণ কৰিবলৈ ঔষধ প্ৰয়োগ কৰিব ।

৩)বজাখোৱা আৰু পাতমেৰোৱা পোকৰ বাবে জৈৱিক নিয়ন্ত্ৰণ প্ৰথা :

ৰোৱাৰ ৩০ দিনৰ পৰা আৰম্ভ কৰি সপ্তাহে প্ৰতি প্ৰতি হেক্টৰত ৫০,০০০ ট্ৰাইকগ্ৰামা জেপনিকাম আৰু ট্ৰাইকগ্ৰামা চিলনীছ ৬-৮ বাৰ প্ৰয়োগ কৰিলে উপৰোক্ত পোক-পৰুৱাৰ অতি কমখৰচতে নিয়ন্ত্ৰণ কৰিব পাৰি ।

ট্ৰাইকগ্ৰামা জাতীয় অনুজীৱবোৰে উপৰোক্ত পোক-পৰুৱাবোৰৰ কণীতহে আক্ৰমণ কৰে সেইগতিকে এই পোক-পৰুৱাবোৰে কণী পৰাৰ সময়তে পথাৰত প্ৰয়োগ কৰিব লাগে ।

প্ৰয়োগ প্ৰথা :

প্ৰত্যেকখন "ট্ৰাইক'কাৰ্ড" ৬-১২ ভাগকৈ কাটি গোটেই পথাৰতে সমতাৰে প্ৰয়োগ কৰিব লাগে । প্ৰত্যেক টুকুৰা "ট্ৰাইক'কাৰ্ড" গছৰ পাতত ভালদৰে বন্ধি ৰাখিব লাগে । এই "ট্ৰাইক'কাৰ্ড"ৰ পৰা ওলোৱা অনুজীৱবোৰ পথাৰত সমভাবে বিয়পি পৰে ।

(খ) বেমাৰ:

(১) ব্লাষ্ট :(Blast)

(ক) এইৰোগ সহ্য কৰিব পৰা ক্ষমতা থকা-মনোহৰ,শালি,প্ৰসাদ,আই আৰু ৩৬,ৰঙ্গা,পংকজ ।

(খ) আগতে উল্লেখ কৰাৰ দৰে বীজবোৰ শোধন কৰি লব ।

(গ) ব্লাষ্ট ৰোগৰ প্ৰতি চোকা দৃষ্টি ৰাখিব লাগিব যাতে সময়তে ঔষধ স্প্ৰে কৰিব পাৰি । ওপৰৰ ৫ বিলাকত লক্ষ্য কৰিব,যদি পাতৰ শতকৰা ৫ ভাগো এইৰোগৰ দ্বাৰা আক্ৰান্ত হয় তেন্তে লগে লগে ঔষধ প্ৰয়োগ কৰিব লাগে । সাধাৰণতে ৩ বাৰ ঔষধ স্প্ৰে কৰিলেই এইৰোগ নিয়ন্ত্ৰণ কৰিব পাৰি ।স্প্ৰে কৰিবৰ বাবে পোখা মেলাৰ সময়ত (ৰোৱাৰ ৩০ দিনৰ পিছত)বেভিৰ্ণন নাইবা ঠায়েথিনেটে মিথাইল ১ গ্ৰাম প্ৰতিলিটাৰ পানীত মিহলায় স্প্ৰে কৰিব । তাৰ পাছত এডিফেনফচ ১ মি:লিটাৰ প্ৰতিলিটাৰ পানীত মিহলায় গেৰ ধৰা সময়ত এবাৰ আৰু ঠিকফল ওলোৱাৰ সময়ত এবাৰ স্প্ৰে কৰিব ।

(২) পাতৰ বেকটেৰিয়েল (Bacterial leaf blight) এই ৰোগ প্ৰতিৰোধক ক্ষমতা থকা জাত যেনে: লক্ষ্মী আৰু মাচুৰী খেতি কৰক ।

(৩) পাতৰ চিৰাত হোৱা ব্লাইট বা বৈথাক্সালা(Sheath blight) বেমাৰ :-

(ক)বেভিৰ্ণনে(১ গ্ৰাম/লিটাৰ পানী) ঔষধ এই ৰোগ নিয়ন্ত্ৰণ কৰে । এইৰোগ দেখা দিয়াৰ লগে লগে ১ বাৰ আৰু তাৰ ১০ দিনৰ মূৰত দ্বিতীয়বাৰ ঔষধ স্প্ৰে কৰিব লাগে । মেনকজেব(২.৫ গ্ৰাম/লিটাৰ পানীত) নাইবা হেক্সাক'নেজল ৫ ই:চি:(২ মি:লিটাৰ/লিটাৰ পানীত) স্প্ৰে কৰিও এই বেমাৰ নিয়ন্ত্ৰণ হয় ।

(খ) উদ্ভিদ উতকৰ্ষিত ঔষধ যেনে ৱানিচ(Wanis) ২০ ই:চি:(৫ মি:লিটাৰ /লিটাৰ পানীত)আৰু নিমাজলে (৩ মি:লিটাৰ/লিটাৰ পানীত) স্প্ৰে কৰিলেও এই বেমাৰ নিয়ন্ত্ৰণ হয় । প্ৰথমবাৰ বেমাৰ দেখা পোৱাৰ লগে লগে আৰু পাচৰবাৰ স্প্ৰে কৰাৰ ১০ দিনৰ পিছত ।

(৪) ব্ৰাউন স্পট বেমাৰ(Brown spot disease): বেভিৰ্ণন(১ গ্ৰাম/কি:গ্ৰাম বীজ) শুকান বা তিওয়াই বীজ শোধন কৰি লব পাৰে । তাৰ পাচতেই মেনকজেব(২.৫ গ্ৰাম/লিটাৰ পানীত)নাইবা এডিফেনফেচ(১ মি:লিটাৰ/লিটাৰ পানীত)নাইবা বেভিৰ্ণন(১ গ্ৰাম /লিটাৰ পানীত) মিহলায় বেমাৰৰ প্ৰাৰ্দ্ভাৱ হোৱাৰ সময়তে স্প্ৰে কৰিব ।

(৫)বাকনি বেমাৰ(Bakanae Disease):

(ক)তলৰ যি কোনো এবিধ মিশ্ৰণত বীজবোৰ ২৪ ঘণ্টা সময় তিয়াই ৰাখিব ;বেভিৰ্ণন(১গ্ৰাম/লিটাৰ পানীত)নাইবা থায়ফিনেট মিথাইল(১গ্ৰাম /লিটাৰ পানীত)মিহলায় স্প্ৰে কৰিব ।

(খ)বেমাৰ আক্ৰান্ত পোখাবোৰ(ওখ)উভালি আৰ্ভাই পেলাব ।

সিঁচা পদ্ধতিৰে শেহতীয়া শালি খেতিৰ পৰিচালনা:

১। বানপানীৰ পিচতে মাটিডৰা দীঘলে পুতলে হালবাই,মৈয়াই দি বোকা কৰি লব ।

২। গজালি ওলোৱা বীজ ২০চে:মি:দূৰে দূৰে শাৰী শাৰী কে সিঁচিব ।

৩। প্ৰতি হেক্টৰত ৭৫ কিলোগ্ৰামকৈ বীজ সিঁচিব ।

৪। আৱশ্যকীয় সাৰহে ব্যৱহাৰ/প্ৰয়োগ কৰিব ।

৫। বনচাত আগতীয়াকৈ নিয়ন্ত্ৰণ কৰিবলৈ বুটালোৰ(পাহও)প্ৰতিহেক্টৰত ২ কিলোগ্ৰামকৈ(২kg a.c)বীজ সিঁচাৰ ২-৩ দিনৰ পিচত প্ৰয়োগ কৰিব ।

৬। যিবোৰ পথাৰত জলসিঞ্চনৰ ব্যৱস্থা আছে বা সম্ভৱ তাত পোখা মেলাৰ সময়ত এবাৰ আৰু ফুলফুলাৰ সময়ত এবাৰ জলসিঞ্চনৰ ব্যৱস্থা কৰিব ।

বান আক্ৰান্ত অঞ্চলৰ বাবে ধানখেতিৰ আপাতত কৃষি ব্যৱস্থাপনা

১। সমূহীয়াকৈ কঠীয়া পৰা : বানপানীৰ পিচত কঠীয়া আৱশ্যক বা জোৰা মাৰিবৰ বাবে সমূহীয়াকৈ কঠীয়া পাৰিব লাগে । এই সমূহীয়া কঠীয়া পাৰিবলৈ ওখ মাটি বা বানপানীয়ে আক্ৰান্ত কৰিব নোৱাৰা ঠাই নিৰ্বাচন কৰিব লাগে । নতুবা বানপানী নোহোৱা ঠাইৰ খেতিয়কে বানপানী আক্ৰান্ত ঠাইৰ খেতিয়কক সহায় কৰিব লাগে ।

১।(ক) জাত নিৰ্বাচন : পলমকৈ ৰোব পৰা বা বহল পৰিসৰৰ জাত যেনে-কঠীয়াৰ বয়স আৰু ৰোৱাৰ সময়ৰ গুণাগুণৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি : * বানপানী সাধাৰণতে নোহোৱা ঠাইবা সোনকালে বানপানী ওলায় যোৱা ঠাইৰ বাবে আগৰ্ঠৰ মধ্যভাগত ৰোব পৰা জাত সমূহ যেনে : কুশল,আই আই চি-৬৬৬৬,পক্ষজ,বিৰাজ,এনড্ৰিও শালি,শলপোপা আৰু প্ৰসাদভোগ ।

** বানপানী সাধাৰণতে হোৱা ঠাই ম'ত আগৰ্ঠৰ শেষভাগত পানী শুকায়ে তেনেঠাইৰ বাবে ধানৰ জাত যেনে :এনড্ৰিও শালি,বিৰাজ,মলোহৰ শালি,কৰিমগঞ্জ ১-১৯-১,লুইত,কপিলা;ডোমশালি বাচিব লাগে । এইবোৰ জাতৰ অবিহনে অন্য যিকোনো খলুৱাজাত যিবোৰ সূৰ্য্যৰ ৰশ্মীৰ প্ৰতিক্ৰিয়াশীল তেনেজাত নিৰ্বাচন কৰিব লাগে ।

*** যিবোৰ ঠাইত চেপ্তেম্বৰৰ মাজ ভাগলৈকে ৰোব নোৱাৰি তেনেঠাইৰ বাবে ধানৰ জাতসমূহ যেনে:লুইত,কপিলা,কালচাৰ-১,আৰু হীৰা নিৰ্বাচন কৰিব লাগে ।

২। কঠীয়াতলিৰ প্ৰস্তুতি : যথেষ্ট পৰিমাণৰ পচনসাৰ প্ৰয়োগ কৰি কঠীয়াতলি ডৰা প্ৰথমে হালবায় লব লাগে । সমান তলিহে নিৰ্বাচন কৰিব লাগে আৰু প্ৰত্যেক ৪ ফুটৰ আঁতৰে আঁতৰে ১ ফুটৰ এটা ব্যৱধান ৰাখিব লাগে যাতে তলি ডৰাৰ ভিতৰলৈ সহজে সোমাব পাৰি । ৰাসায়নিক সাৰ যেনে ইউৰিয়া ৫০০গ্ৰাম , চুপাৰফছফেট ৫০০ গ্ৰাম আৰু পটাচ ২৫০ গ্ৰাম বোকা দিয়াৰ আগতে ব্যৱহাৰ কৰিব লাগে যাতে ১ বিঘা মাটিৰ কঠীয়া ৰোব পাৰি ।

৩। বীজৰ পৰিমাণ : এক বিঘা মাটি ৰোবলৈ সম্ভৱত ১০ কেজি বীজৰ প্ৰয়োজন । এই অনুসাৰে ১০ ডোখৰ কঠীয়াতলিৰ সৰু সৰু শাৰি (১০ মিটাৰ * ১.২৫ মিটাৰ জোখৰ বাবে ১ কেজি বীজৰ)প্ৰয়োজন হব ।

৪। পৰিচৰ্যা : সৰু সৰু কঠীয়া তলিৰ মাজৰ (১০ টা) ৩০ চে:মিটাৰৰ যি ব্যৱধান ৰখা হৈছে সেই ব্যৱধান বোৰ দ'কৈ বান্ধি পেলাব লাগে যাতে তাত বেচিকৈ পানী বন্ধ হৈ থাকিব নোৱাৰে বা খৰাং অৱস্থাত কঠীয়া তলিখন শুকাবলৈ দিব নালাগে ।

৫। কঠীয়া ৰোৱা : বানপানী ওলায় যোৱাৰ পিচত কঠীয়া হোৱাৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে । এইটো মনত ৰাখিব লাগে যে বানপানী শুকাৱাৰ পিচত এটা খৰাং অৱস্থা সাধাৰণতে হোৱা দেখা যায় ।

৬। গছৰ /গোছাৰ সংখ্যা : ঘনকৈ কঠীয়াৰোৱাৰ প্ৰয়োজন হয় বিশেষকৈ শেহতীয়াকৈ ৰোৱাৰ ক্ষেত্ৰত পোখা মেলিবলৈ কিছুমান বাধাৰ সন্মুখীন হয় । আধুনিক ওখজাত সমূহৰ বাবে ৩৬ জোপা/গোছা প্ৰতি বৰ্গমিটাৰত (২০চে:মি: *১৫ চে:মি:) ব্যৱধান ৰখাটো প্ৰয়োজন ।

৭। প্ৰতিটো গোছাত কঠীয়াৰ পৰিমাণ :৬-৮ ডাল কঠীয়া প্ৰত্যেক গোছাত প্ৰয়োজন হয় ।

৮। সাৰ প্ৰয়োগ : সাধাৰণতে বানাক্ৰান্ত হোৱা অঞ্চল য'ত পলশ পৰে তেনেঠাইত সাৰ প্ৰয়োগ নকৰিলেও হয় । যি ঠাইত সাধাৰণতে বানপানী নহয় তেনেঠাইত নাইট্ৰজেন ৪০; পটাচ ২০ কেজি/হেক্টৰ বা নাইট্ৰজেন ২০; ফছফেট ২০;পটাচ ৪০ অনুপাতত প্ৰয়োগ কৰিব লাগে ।

দুবাৰকৈ একেখিনি কঠীয়াৰোৱা পদ্ধতি

দুবাৰকৈ কঠীয়াৰোৱা পদ্ধতিতো এই কাৰণে সুবিধা জনক যেতিয়া কঠীয়াৰ অভাৱ হয় ,এই কঠীয়াবোৰ আকৈ উভালি আচল পথাৰত ৰোব পৰা যায় । স্থানীয় বা উন্নত জাতবোৰৰ কঠীয়া জুলাই মাহত ঘন ঘনকৈ ২০ * ১০ চে:মি: দূৰত্বত (৫০ জোপা ধানগছ/বৰ্গমিটাৰত) ৰোব পৰা যায় আৰু এইটোৱে কঠীয়া প্ৰয়োজনীতা ৫-৭ গুণ কমায় পেলায় ।

* জাত নিৰ্বাচন : স্থানীয় বা উন্নতজাতৰ দীৰ্ঘদিনীয়া ধান (১৫০ দিন বা তাতোধিক)বাচি লব লাগে ।

*কঠীয়া সিঁচা : জুনমাহৰ আগভাগতে এই ধানৰ কঠীয়া পাৰিব লাগে ।

*প্ৰথম কঠীয়া ৰোৱা : ২৫-৩০ দিনমান বয়সৰ কঠীয়া জুলাইমাহৰ আগভাগতে ৰোব লাগে । ২০ * ১০ চে:মি: দূৰত্বত মুঠতে ৫০ জোপা কঠীয়া ৰোব পৰা যায় । ধানৰ গাৰ গঠন কম সময়ৰ ভিতৰত বাঢ়িবলৈ হেক্টৰে প্ৰতি ২০:১০:১০ নাইট্ৰজেন,ফছফৰাছ আৰু পটাছ সাৰ প্ৰয়োগ কৰিব লাগে ।

*দ্বিতীয়বাৰ কঠীয়াৰোৱা : প্ৰথমবাৰ কঠীয়া ৰোৱাৰ ২৫-৩০ দিনৰ ভিতৰত ধানগছবোৰ সাৰধানে উভালি প্ৰত্যেকজোপা গছ বেলেগ বেলেগ কৰি লব লাগে আৰু এজোপা ধানগছ(কঠীয়া)এটা গোছাত ৰোব লাগে । যদি কোনো কাৰণ বশত: ৰোৱাৰ সময় আৰু পলম হয় তেতিয়া গোছায় প্ৰতি ৩-৪ জোপা ধানগছ (কঠীয়া)ঘনঘনকৈ ৰোব পাৰিব । বান আক্ৰান্ত অঞ্চলত দ্বিতীয়বাৰ কঠীয়াৰোৱা

পদ্ধতিত সাৰ প্ৰয়োগৰ প্ৰয়োজন নাথাকে । যদিহে ৰোৱাৰ সময় আগৰ্ঠমাহৰ পাচলৈকে নিব লগা হয় । কাৰণ প্ৰথমবাৰ কঠীয়া ৰোৱাৰ সময়তেই সাৰ প্ৰয়োগ কৰা হৈছে ।

তিওৱাই ধান সিঁচা পদ্ধতি

বানপানীৰ পিচত এই প্ৰথাৰে ধান কৰিব পাৰিও ই এটা লাভজনক প্ৰথাও । অতি কমদিনিয়া অথবা ১০০ দিনতকৈ কম জাতৰ ধান যেনে:লুইত ,কপিলী,কালচাৰ-১ অথবা পৰম্পৰাগত ধানৰ জাত সমূহ ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি ।

হেক্টৰে প্ৰতি ৭৫ কি:গ্ৰাম বীজ ২৪ ঘন্টা মান পানীত তিয়াই গজালি মেলিবলৈ দিব লাগে । গজালি মেলাৰ পিচত বোকা কৰি থোৱা পথাৰত সমভাৱে সিঁচি দিব । মাটিডৰা প্ৰস্তুত কৰোতেই ৪০:২০:২০ কি:গ্ৰাম প্ৰতিহেক্টৰৰ জোখমতে ৰাসায়নিক সাৰ ও পচন সাৰ ব্যৱহাৰ কৰিব । এই পদ্ধতিৰে চেপ্তেম্বৰৰ ১০ তাৰিখ মানলৈকে ধান সিঁচিব পাৰে ।